

**Jan Pokorný: *Lingvistická antropologie. Jazyk, mysl a kultura*. Grada, Praha 2010, 352 s.**

*Lingvistická antropologie* doktoranda Etnologického ústavu FF UK Jana Pokorného je původní českou prací, která se snaží vyplnit mezeru v dostupných materiálech pro začínající studenty antropologie, etnologie i dalších oborů. Najdeme sice několik překladů zahraničních publikací (např. J. Copans: *Základy antropologie a etnologie*. Portál, Praha 2002; Z. Salzmann: *Jazyk, kultura a společnost*. EÚ AV ČR, Praha 1999), avšak žádnou takto úzce specializovanou. Hned zpočátku chci předeslat, že se opravdu jedná o shrnující úvod, který se snaží postihnout vše podstatné pro tento obor, zájemcům o širší souvislosti a hlubší porozumění pak slouží velmi obsáhlá bibliografie na konci knihy. Je zřejmé, že odborník hledající poučení v jednom z mnoha zmiňovaných témat musí sáhnout po některé z publikací zahraničních.

Knihy na přibližně třech stech stranách prochází celým spektrem lingvistické antropologie, tedy od vlastní definice oboru a jeho historie, přes vlastnosti a vývoj jazyka, klasifikaci jazyků i jazykový obraz světa, až po pragmatiku a etnografii komunikace. Jistě, lingvistická antropologie je hraničním oborem úzce souvisejícím s lingvistikou, fonetikou, etnologií, biologií i dalšími obory, avšak i přes tyto přesahy stále tvoří samostatný obor. Nemůžeme proto očekávat rozpracování fonetických systémů do hloubky či podrobný popis všech jazykových rodin. Kniha je přehledem pro první seznámení s oborem a toto poslání plní více než dobře. Škála oborů

a témat, do kterých kniha zabíhá, je opravdu pozoruhodná. Čtenáři místy připadají, že není v silách jediného člověka pojmut všechny možnosti jediného oboru. Zde je třeba autorovi vyslovit obdiv za to, s jakou odvahou se pustil na pole všech výše zmíněných odvětví a jak při tom obstál. Kniha je přehledná a srozumitelná, psaná přístupným jazykem (a i při množství uváděných termínů zůstává na čitelné úrovni) a je třeba podotknout, že dokáže udržet stejný rozsah všech kapitol i témat, i když některá přímo lákají k dalšímu rozvedení či diskusi.

Je pochopitelné, že každý recenzent by našel nedostatky dle svého konkrétního zaměření. Já osobně považuji za mírně nekonzistentní již zmíněný popis jednotlivých jazykových rodin. Mám za to, že pokud je u některých jazykových rodin uveden například morfologický typ jazyka či fonetická zvláštnost, měla by být podobná relevantní informace obsažena u všech zmíněných jazykových rodin či izolátů. Obdobně nerozumím použití nečeské fonetické terminologie při klasifikaci jednotlivých fonémů, když je ustáleno zcela konkrétní názvosloví používané v české fonetické literatuře; například termín *sonoranta* je zavádějící a v české vědecké fonetické literatuře se neužívá. Nevím, bylo-li autorovým záměrem odpoutat se od českého jazykového prostředí a pojednávat o všech jazycích rovnocenně a zcela objektivně (byť v češtině), ale bylo by na místě i alespoň občasně zasazení do českého jazykového obrazu světa, který je cílovému čtenáři (tedy studentovi či zájemci z řad laické veřejnosti) blízký a uchopitelný. To jsou však pouze drobnosti ve srovnání s přínosem, jakého se dostává začínajícím studentům příbuzných obo-

rů i případným dalším zájemcům o obor lingvistické antropologie – tj. s možností seznámit se s celou šíří tohoto nepříliš známého oboru v dostupné a uchopitelné formě. Myslím, že toto zpřístupnění a přehlednost informací stojí samo o sobě za doporučení.

*Eliška Pospíšilová*

**Marek Jakoubek: *Vojvodovo. Ethnologie krajanské obce v Bulharsku*. CDK, Brno 2011, 347 s.**

Marek Jakoubek působí na Fakultě filozofické Západočeské univerzity a kromě jiných témat se již více než deset let zabývá českým osídlením v Bulharsku. Toto krajanské osídlení v Bulharsku je coby předmět zájmu českému čtenáři známo z odborných statí Lenky J. Budilové, Zdeňka R. Nešpora, Tomáše Hirta, Michala Svobody, a především právě Marka Jakoubka. Autor spolu s Lenkou J. Budilovou, jejíž stěžejní text o Vojvodovu na publikování teprve čeká, využívají ve svém dlouhodobém výzkumu maxima dostupných pramenů (matrik, archivů, map, genealogií, vzpomínkových vyprávění, egodokumentů atd.). Výsledkem je velmi hutná, živá monografie, v níž jsou výroky jednotlivých informátorů postaveny v dialog a autorem strážlivě komentovány. Zásadní přínos recenzované studie je nicméně v něčem jiném. Je stěžejním typem publikace v sociokulturní antropologii – monografií založenou na dlouhodobém terénním výzkumu. Na nedostatek tohoto typu publikací v českém prostředí přitom v *Českém lidu* již v roce 2005 upozornili Neš-

por s Jakoubkem a tuto mezeru částečně zaplňuje jen práce Josefa Kanderta *Každodenní život vesničanů středního Slovenska v šedesátých a osmdesátých letech 20. století* (Karolinum, Praha 2004), avšak v dané kategorii i nadále stojí tato publikace značně osaměle. V případě badatelů mladší (tj. Jakoubkovy) generace pak byla tato kategorie doposud prázdnou množinou. Nad nedostatkem monografických antropologických prací se čtenář pozastaví především, vezme-li v úvahu vysoký počet absolventů oboru sociální a kulturní antropologie, kteří každý rok získávají akademické tituly na českých univerzitách.

Jakoubkova monografie je vlastně rozvinutím předchozích výzkumů bulharských Čechů a Slováků, prováděných v devadesátých letech Vladimírem Penčevem. Autor však dosavadní studie rozvíjí tím, že výzkum neprovádí jen v samotném Vojvodovu, ale i v Čechách, v místech, kam vojvodovští Češi přesídlili v polovině 20. století. Kniha je tvořena osmi samostatnými kapitolami, ve kterých autor z různých perspektiv konstruuje obraz Vojvodova v době, kdy tato obec byla osídlena Čechy. Právě sled kapitol může budit dojem neprovázanosti a snad i nahodilosti. V první kapitole nazvané *Sesek* autor podává zprávu o doposud zcela zapomenuté, první Čechy obydlené vesnici v Bulharsku. Vychází jak z archivního výzkumu, tak ze vzpomínkových vyprávění potomků obyvatel Sese-ku. Teprve ve vztahu k tomuto krátkému a neradostnému pobytu českých osídlenců v Seseku je možné plně porozumět aktérskému popisu života ve Vojvodově, kam se ze Seseku odstěhovali. V další kapitole se autor věnuje existenciální, niterné dimenzi vojvodovské religiozity, které, jak sám poznamenává, nebyla doposud v odbor-